

ROOK

Zwarte of witte rook? Pas als de ruim honderd kardinalen samenkomen voor het decor van hemel en hel in de Sixtijnse Kapel om de paus te kiezen, wordt de potkachel waarin de stembriefjes worden verbrand geïnstalleerd en de schoorsteen in de vorm van een koperen pijp op het dak gezet. Hieruit zal afhankelijk van de uitslag zwarte of witte rook opstijgen.

Toen Michelangelo's werk met naakte gestalten werd onthuld, brak er een storm van protest los. Paus Paulus IV beval Daniele da Volterra (een leerling van Michelangelo) de aanstootgevende lichaamsdelen onder vijgenbladen en lendendoeken te verbergen – waardoor deze begaafde kunstenaar onder de bijnaam 'il braghettone' (de broekenschilder) de geschiedenis is ingegaan. De overschilderingen werden bij de laatste restauratie – om historische redenen – slechts gedeeltelijk ongedaan gemaakt

DE SIXTIJNSE KEPEL

'De positie waarin ik moet werken is totaal ongeschikt om te schilderen,' klaagde Michelangelo in een brief aan een vriend. Ondanks dit ongemak beschilderde de beroemde renaissancekunstenaar in nog geen 4 jaar tijd het gehele plafond van de **Cappella Sistina (Sixtijnse Kapel)** 5. Deze frescocyclus, die het scheppingsverhaal tot onderwerp heeft, wordt als een mijlpaal in de kunstgeschiedenis gezien. Het kleurgebruik en de expressieve figuren, die precies in de vorm van het stenen gewelf lijken te passen, hebben grote invloed gehad op latere kunstenaars, met name op de maniëristen. Van 1508 tot 1512 wijdde Michelangelo zich liggend op zijn rug en zonder enige hulp aan de beschildering van het 40 m lange en 13 m brede plafond. Met een enorm voorstellingsvermogen en in expressieve kleuren verbeeldt hij het Bijbelse epos van de schepping van de wereld en de mens, de zondeval, de zondvloed en de dronkenschap van Noach. Orakelende sibillen en profeten omringen de taferelen, in de timpanen en zwikken zijn de voorvaders van Christus afgebeeld, en in de hoeken zijn voorstellingen uit het Oude Testament geschilderd. Bijzonder indrukwekkend is de dramatische gestalte van God in de *Schepping van Adam* – hier lijken bijna vonken over te springen.

Meer dan 20 jaar later, in 1534, kreeg Michelangelo – die intussen bijna 60 jaar was – van paus Paulus III opdracht het altaarfresco *Het Laatste Oordeel* te schilderen, waarop een rechtsprekende Christus met een gebiedend, bijna onverzoenlijk gebaar de mensheid ter verantwoording roept. Rond Christus scharen zich engelen en martelaren, de rechtvaardigen stijgen uit hun graven op naar de hemel, de veroordeelden worden in de hel geworpen. De pessimistische sfeer van het fresco is te verklaren vanuit de door velen als goddelijke straf ervaren plundering van Rome in 1527. Als reactie op het gedrag van de paus werd Rome in dat jaar geplunderd door soldaten van keizer Karel V – die op een sinds de oudheid niet meer vertoonde wijze huishielden. Dit betekende het einde van het tijdperk van de renaissancepauzen. De zijmuren zijn tussen 1481 en 1483 door de beroemdste schilders van die tijd, onder wie Botticelli, Pinturicchio, Perugino, Signorelli en Ghirlandaio, met taferelen uit het leven van Mozes en Christus beschilderd.

VESTING VAN DE PAUSEN
- DE ENGELBURCHT

Fotogeniek verheft de Engelenburcht zich aan de oevers van de Tiber. Eerst was dit het grafmonument van keizer Hadrianus, daarna het toevluchtsoord en de kerker van de paus. De componist Puccini maakte hem tot het decor van de dramatische slotakte van zijn opera *Tosca*. Vanaf de galerij boven de pauselijke appartementen heb je een prachtig uitzicht.

De mooiste toegang tot de Engelenburcht 11 is via de onder keizer Hadrianus gebouwde Engelenbrug. Ooit was de vesting omgeven door een gracht en alleen te bereiken via een ophaalbrug.

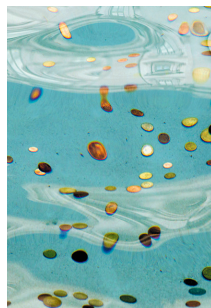
GRAFMONUMENT EN FORT

De geschiedenis van de stad wordt als geen ander monument in Rome weerspiegeld in de Engelenburcht. Het in de 2e eeuw voor keizer Hadrianus gebouwde **mausoleum** diende aanvankelijk als

De Tiber, Ponte Sant'Angelo, de Engelenburcht – Rome heeft oneindig veel schitterende stadsgesichten

Honderden munten uit alle landen van de wereld landen dagelijks in het lichtblauwe water van de Trevifontein en worden er wekelijks door gemeentewerkers weer uitgevist. De opbrengst vloeit echter niet in de staatskas. De Italiaanse Caritas mag het geld aanwenden voor liefdadige doelen

van Valentino, terwijl in de chique Via Condotti en de aangrenzende straten alle andere grote namen van de haute couture vertegenwoordigd zijn (► ook blz. 102). Het is in ieder geval aan te raden met de aankoop van de exorbitant dure kleding te wachten tot de *saldi* (uitverkoop). Betaalwaardere mode is te vinden in het bovenste deel van de **Via del Corso** of in de parallel lopende **Via Frattina**, **Via della Croce** of **Via della Vittoria**. Een vast adres voor aparte mode blijft **Galassia** 📍 (Via Frattina 20-21, galassia.roma.com). Bijpassende schoenen, die ook werden gedragen in de beroemde tv-serie *Sex & the City*, vind je bij **Giuseppe Zanotti** 📍 (Piazza di Spagna 33). Voor kinderkleding kun je terecht bij **Pure** 📍 (Via Bocca di Leone 8) of als het iets feestelijker moet zijn bij **Vippini** 📍 (Via della Fontanella di Borghese 65).

DE TERUGKEER VEILIGSTELLEN

De **Fontana di Trevi (Trevifontein)** 📍, Rome's grootste fontein en – mede dankzij de film *La Dolce Vita*, waarin Anita Ekberg als een Venus uit het water opduikt – misschien wel de beroemdste ter wereld, is een 18e-eeuwse schepping van Nicola Salvi. Tegen de achtergrond van een gestileerde triomfboog heerst de zeegod Poseidon, geflankeerd

→ OM DE HOEK

De **Piazza del Popolo** 📍, ooit toegangspoort voor alle bezoekers uit het noorden, is tegenwoordig een podium voor popconcerten en politieke manifestaties. Blikvanger van het plein is de Egyptische obelisk die paus Sixtus V van het Circus Maximus hiernaartoe liet verplaatsen. Om de bezoeker kennis te laten maken met de pracht en praal van de stad liet paus Alexander VII de barokke tweelingkerken Santa Maria dei Miracoli en Santa Maria in Montesanto optrekken. De kerk **Santa Maria del Popolo** 📍 trok al lang voor ze door de roman *Het Bernini Mysterie* van Dan Brown befaamd werd veel bezoekers: in de Cerasikapel links van het hoofdaltaar hangen misschien wel de meest dramatische schilderijen van Caravaggio, de *Bekering van Paulus* en de *Kruisiging van Petrus* (1600-1601), die door hun harde, realistische stijl tijdgenoten choqueerden.

door figuren die de Reinheid en de Overvloed voorstellen. Pas sinds 2015 wordt de fontein weer gevoed door een van de Romeinse aquaducten van Marcus Agrippa, alleen het waterorgel wordt nog door een pomp aangedreven. Gebleven is het gebruik om met de rechterhand een munt over de linkerschouder in de fontein te gooien om er zeker van te zijn dat men nog eens naar Rome terugkeert. Toen de G20-top in 2021 in Rome werd gehouden, grepen zelfs de deelnemende staatshoofden en regeringsleiders de gelegenheid aan om een euro in het bekken te gooien. Na een grondige renovatie baden het water en de fontein tegenwoordig 's nachts in helder ledlicht.

TOEGANGSGELD

Eind 2025 werd bekend dat het stadsbestuur vanaf januari 2026 de toestroom van toeristen wil inperken door voor de Trevifontein 2 euro toegangsgeld te heffen; voor de inwoners van Rome blijft een bezoek aan de fontein gratis.

INFO EN OPENINGSTIJDEN

Casa di Goethe 📍: Via del Corso 18, casadigoethe.it, di.-zo. 10-18 uur, €6/5.
Casa Museo Giorgio de Chirico 📍: Piazza di Spagna 31, fondazionede chirico.org, het is verplicht je bezoek vooraf online aan te melden, ma.-di., do.-za. en de laatste zo. van de maand rondleidingen (Italiaans of Engels) 10.30-16 uur, €8/5.

ETEN EN DRINKEN

Antico Caffè Greco 📍: Via Condotti 86, anticocaffegreco.eu, dag. 9-21 uur. Stijlvol pauzeren kan in museumcafé **Caffè Canova-Tadolini** 📍 (Via del Babuino 150a, bar-café dag. 7-20 uur) in het voormalige atelier van de classicistische beeldhouwer Antonio Canova. Heb je je laatste centen in een dure winkel verbrast? Bij **Pastificio Guerra** 📍 (Via della Croce 8, 10-22 uur) serveren ze voor €5 pasta op een plastic bord. Niet stijlvol, wel lekker en ... niet duur.

NIEUW ALLEEN MODE, OOK ANTIEK

In veilinghuis **Casa d'Aste Babuino** 📍 (Via dei Greci 2a, astebabuino.it) kun je kunst kopen of veilingen bijwonen. In de **Via del Babuino** en vooral in de knusse **Via Margutta** vind je interes-

sante kunstgaleries en antiekzaken: een exquise aanbod van beelden en vazen tot etsen, schilderijen en meubels.

Uitneembare kaart D-F 2-4, Metro A Spagna, Bus 117 Due Macelli-Mignanelli

DOLCE VITA

Echt beroemd werd de Trevifontein door Federico Fellini's meesterwerk *La dolce vita* (1960). In deze film neemt Anita Ekberg haar beroemde bad in de fontein. Marcello Mastroianni komt haar aarzeland achterna, maar pas nadat hij zijn schoenen heeft uitgetrokken.

OM TE ONTDEKKEN

Kleine winkels zijn het handelsmerk van Rome's shoppingcultuur. Daarbij is een bepaald productsegment of prijscategorie steeds geconcentreerd in één straat. Veel boetieks, schoenwinkels en kookwinkels vind je in de **Via Cola di Rienzo** en de **Via Ottaviano**, beide in de buurt van het Vaticaan. Betaalbare mode bieden de **Via del Corso**, dicht bij de Spaanse Trappen, en de **Via Nazionale**, waar bovendien veel schoenen- en lederwarenzaken zitten. Creatieve en bijzondere zaakjes vind je in de steegjes van **Trastevere**. Beste adres voor aparte tweedehandsspullen is de **Via del Governo Vecchio**. Ook interessant zijn de winkelstraten **Via Appia Nuova** (metro A: San Giovanni) evenals de **Viale Libia** en **Viale Somalia**, ten noordoosten van het station.

CATWALK VAN DE 'ALTA MODA'

Rome is de toonaangevende stad als het gaat om de alta moda en het is een lust voor het oog om de etalages in het gebied rond de Spaanse Trappen te bekijken. Maar pas op: de tentoongestelde design-artikelen zijn schrikbarend duur. Het loont beslist om de saldi (uitverkoop) in januari/februari en juli/augustus af te wachten of even rond te kijken in een van de outlezzaken.

In Rome heb je echter ook een grote keuze aan andere traditionele Italiaanse producten, zoals culinaire artikelen, woondesign, schoenen en antiek. Karakteristiek voor Rome zijn de talloze kleine winkeltjes. In de binnenstad vind je maar een handvol grote winkels en warenhuizen. Winkelcentra zijn in de wijken buiten de 'stadsmuren' gevestigd. Bijzonder vanwege de authentieke sfeer zijn de levensmiddelenmarktjes die je in elke wijk vindt en waar soms ook kleding of huishoudelijke artikelen worden verkocht, zoals de Mercato Testaccio (► blz. 39), de kleine Mercatino del Viminale in de Via Cesare Balbo (Monti) en de markt op de Campo de' Fiori.

Winkelcentrum uit de jaren 20: Galleria Alberto Sordi

BOEKEN EN MUZIEK

VOOR ELK WAT WILS

Discoteca Laziale 📍 J 5 (Termini)

Een van Rome's best gesorteerde muziekwinkels met een enorm aanbod van pop, klassiek en dvd's.

Via Mamiani 62a, discotecalaziale.com, metro A/B: Termini, ma.-za. 9-19 uur

ENORM ASSORTIMENT

Libreria Feltrinelli 📍 kaart 2, E 5 (Pantheon)

Een de grootste boekhandels in de Eeuwige Stad, met een enorme keuze aan klassieke en moderne literatuur. Ook buitenlandse boeken.

Largo Argentina 5a/6a, lafeltrinelli.it, tram 8: Arenula, bus 40, 64: Torre Argentina, dag. 10-20.30 uur

CADEAUS, DESIGN, CURIOSA

VERDRAAID LANG GELEDEN

Emporio Centrale 📍 kaart 2, E 5 (Piazza Navona)

Een schatkamer vol geselecteerde en (betaalbare) Italiaanse gebruiksvoorwerpen, keukengerei en badkamer-accessoires met een retro-touch, zoals felgekleurde Gemini-percolators, blikjes Coccina-papierlijm of oude kaartspellen.

Largo del Teatro Valle 1, emporiocentrale.com, bus: 64, 70, dag. 10-19.30 uur

MODERN RARITEITENKABINET

Mia 📍 E 3 (Piazza del Popolo)

In hun winkel verzamelen drie voormalige architecten, gepassioneerde liefhebbers van onconventioneel interieur-design, unieke exemplaren, eigentijdse meubels en vintage accessoires.

Via di Ripetta 224, galleriamia.it, metro A: Flaminio, di.-za. 11-14, 15-19 uur

KWALITEITSPAPIER

Cartoleria Pantheon 📍 kaart 2, E 4/5 (Pantheon)

Originele kalenders, bijzondere kaarten en met de hand beschilderd papier.

VINTAGE- EN ANTIETMARKTEN

Voor rondsnuffelen bieden in Rome niet alleen de **vlooiemarkt bij Porta Portese** (► blz. 44), maar

ook diverse antiekmarkten de gelegenheid. Met een beetje geluk en een scherpe blik zul je er zeker iets vinden, bijvoorbeeld op de

Anticaglie a Ponte Milvio 📍 ten noorden van D 1), waar meer dan honderd marktlieden aan de oever van de Tiber hun waren uitstallen langs de **Via Capoprati** tussen de Ponte Milvio en de Ponte Duca d'Aosta (sept.-juni zo. 9-19 uur, pontemilvioantiquariato.it, vanaf Stazione Termini bus 23, 910, vanaf Piazza del Popolo tram 2, bus 301).

Op de kleine **Mercato dell'Antiquariato di Fontanella Borghese** (📍 kaart 2, E 3/4, metro A: Spagna, ma.-za. 9-13 uur) op de Piazza Fontanella Borghese worden oude gravures en antiquarische boeken aangeboden, kunstnijverheid en vintage mode op de **Mercatino Corte Coppedè** (Via Tagliamento 6, mercatinocortecoppede.it, za.-zo., bus 38, 66, 92). Een pop-up markt met niet alleen vintage mode en -meubels, maar ook kunstnijverheid, design en livemuziek stond de organisatoren van **Vintage Market Roma** voor ogen. De locatie wisselt, voor actuele informatie zie: vintage-marketroma.it.

Piazza Navona 42 en Via della Maddalena 41, cartoleriapantheon.it, bus 46, 62, 64

MARMERKUNST

La Bottega del Marmoraro

📍 E 3 (Piazza di Spagna)

Sandro Fiorentini is een van de laatste van wat ooit zo'n veertig **marmoristi** in de kunstenaarsstraat Via Margutta waren. Fellini woonde een paar huizen verderop. In zijn atelier maakt Sandro echter geen bustes of sculpturen, maar net als zijn vader motto's en zinnen op kleine marmeren platen.